

**KEMIN
PERHEKESKUS**

**Perhekeskuskäsikirja
2023**

SISÄLLYS

1 KÄSIKIRJAN PERIAATTEET	3
2 KEMIN PERHEKESKUKSEN KEHITYSTYÖ JA TAUSTAT	4
3 PALVELUKOKONAISUUS	7
4 KEMIN PALVELU JA YHTEISTYÖVERKOSTO	8
4.1 Paikalliset verkostotapaamiset.....	9
4.2 Alueellinen ja valtakunnallinen perhekeskustyö	9
5 PERHEIDEN PALVELUOHJAUS	11
5.1 Perheiden palvelupolku.....	12
6 SÄHKÖISET PALVELUT	13
7 AVOIN KOHTAAMISPAIKKATOIMINTA	15
8 MONIAMMATILLISET MENETELMÄT	17
8.1 Toimintatavat: jalkautuvat- ja lähipalvelut	21
9 TEHTÄVÄT	24
10 JOHTAMINEN JA KOORDINOINTI	32
11 SOPIMUKSET	33
12 TALOUS JA RESURSSIT	34
13 OSAAMINEN	35
14 OSALLISUUS	36
15 SEURANTA JA ARVIOINTI	37
16 RISKIT JA RATKAISUT	38
17 KÄSIKIRJAN LAATIJAT	39
LÄHTEET JA LIITTEET	40

VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.

1 KÄSIKIRJAN PERIAATTEET

Perhekeskus kokoaa ja yhteensovittaa nykyaikaisesti ja kustannustehokkaasti kemiläisten lasten, nuorten ja perheiden palvelut toimivaksi kokonaisuudeksi. Perhekeskuskäsikirja on apuväline perhekeskuskokonaisuuden hahmottamiseen ja kehittämiseen. Käsikirja kokoaa yhteen oleellisen tiedon kaupungin perhekeskuksen toimijoista ja toiminnasta. Se toimii verkoston johtamisen apuvälineenä, toimijoiden työkaluna sekä osana työntekijöiden perehdytystä. Käsikirja tukee kaupungin perhekeskuksen verkoston toiminnan koordinoinnissa, käytäntöjen sopimisessa sekä toiminnan arvioinnissa.

2 KEMIN PERHEKESKUKSEN KEHITYSTYÖ JA TAUSTAT

Perhekeskusta on aloitettu kehittämään Kemiin vuoden 2020 lopussa ja kehitystyötä on jatkettu ESR-rahoitteisen Vahvax- digiosaamista ja palveluja aikuisuuden ja vanhemmuuden vahvistamiseksi -hankkeen kautta vuoden 2021 lopusta lähtien. Kemissä perhekeskusta on lähdetty kehittämään kolmen osa-alueen kautta: yhteistyöverkosto, sähköinen perhekeskus ja perheiden kohtaamispaikkatoiminta. Kehitettävän kolmen osa-alueen avulla on muodostettu perheiden palvelupolku sekä vahvistettu perheiden palveluohjausta.

Suunnittelutyön tueksi kaupunki on kuullut vuoden 2020 lopussa kuntalaisten mielipiteitä palveluista sekä niiden kehittämistarpeista. Kaupungin internet-sivuilla joulukuun 2020 aikana avoinna olleeseen kyselyyn vastasi lähes 120 kuntalaista. Enemmistö vastaajista koostui työssäkäyvistä, iältään 31–40 vuotiaista avo- tai avioliitossa asuvista. Lähes puolella vastaajista oli kaksi lasta ja joka kolmannen vastaajan perheessä oli puolestaan yksi tai kolme lasta. Perheitä, joissa oli enemmän kuin neljä lasta oli vastanneista noin joka kuudennella. (Kemi 2021.)

Kyselyyn vastanneet olivat tavanomaisimmin käyttäneet äitiys- ja lastenneuvolapalveluita sekä noin kuudennes vastaajista oli käyttänyt perheneuvolan ja lastenpsykiatrian palveluja. Kolme vähiten käytettyä palvelua olivat aikuisten päihdepalvelut, ehkäisyneuvola ja perhesosiaalityö. Yli 60 prosenttia kertoi viimeisimmällä asiointikerrallaan saaneensa ystävällistä palvelua lasten ja perheiden palveluista ja lähes puolet oli tyytyväisiä saamaansa apuun. Vastaajista 30 prosenttia nosti yhteistyön toimivuuden ja työntekijöiden ammatillisuuden saatua palvelua kuvaavaksi kohdaksi. Vastausvaihtoehdoista kannatusta sen sijaan vähiten sai vaihtoehdot: omiin asioihin vaikuttaminen, asiakkaan ohjaaminen kerralla oikeaan palveluun ja tieto siitä, että oman asian käsittely etenee. (Kemi 2021.)

Lasten ja perheiden palvelut voidaan jakaa palveluihin, joita tarjotaan kaikille lapsille ja perheille sekä palveluihin, joihin ohjaututaan erityisesti silloin, kun lapsella tai perheellä on tuen tarpeita. Vastauksista käy ilmi, että yleisimmät tuen

tarpeet liittyivät perheoikeudellisiin palveluihin, vanhemmuuden tukeen ja kasvatustarpeisiin sekä terveyteen. Keskeisin tulos kyselyssä oli, että tuki tulisi olla helposti jokaisen lapsen ja nuoren sekä heidän perheidensä saatavilla varhaisessa vaiheessa. Vastaajat arvostivat myös sitä, että palveluihin pääsee nopeasti ja että heidän tuen tarpeensa otetaan aidosti huomioon ja että heitä kuunnellaan. Vastaajien toiveet on huomioitu kaupungin perhekeskus kehitystyössä. (Kemi 2021.)

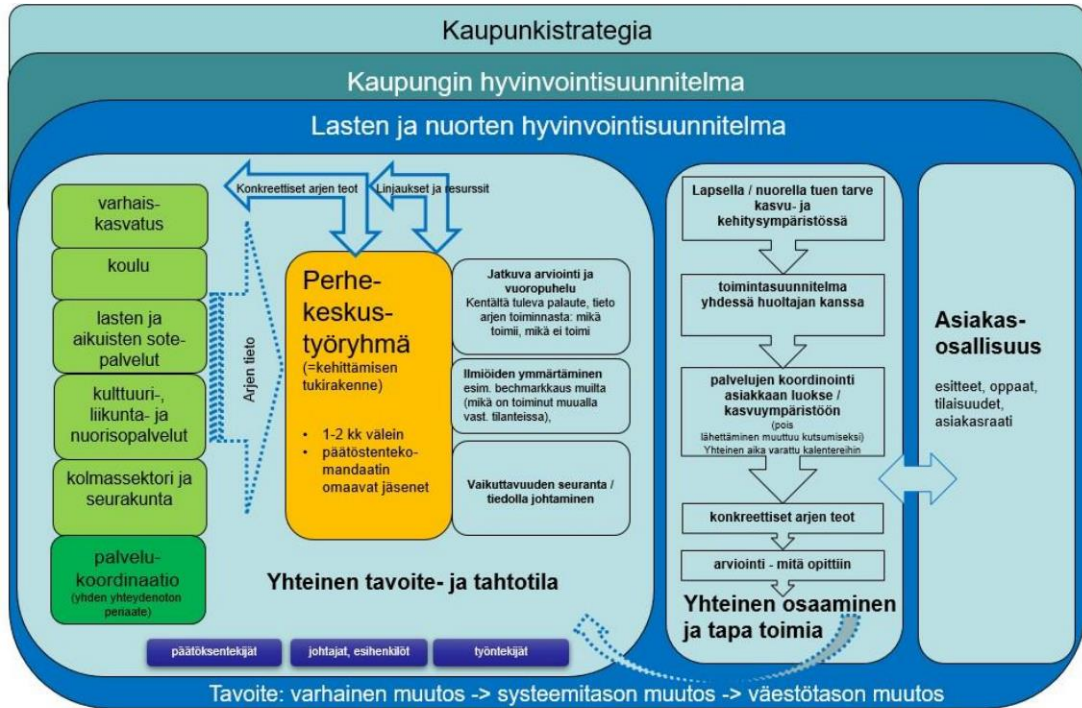
Vastaajat nostivat esiin myös lyhytaikaisen tuen tärkeyden, jolla voidaan myöhemmin välttää pidempiaikaisten palvelujen tarve. Toiveita on esitetty matalan kynnyksen kotiaavusta ja tuesta vanhemmuuden haasteisiin. Avoimissa kehittämissuunnitelmissa nostettiin esiin toive avoimesta päiväkodista, maksuttomasta lapsiperheiden kohtaamispaikasta tai lapsiparkista sekä yhteistyön lisääminen järjestöjen kanssa. Kyselyn tulokset osoittivat, että ennaltaehkäisevään ja varhaiseen tukeen keskittyvää perhekeskustoiminnan kehittämistä on tarpeen tehdä. (Kemi 2021.)

Kehittämistyötä on tehty yhteistyössä asiakkaiden, järjestöjen, seurakunnan sekä tulevan maakunnallisen hyvinvointialueen valmisteluhankkeen kanssa kansallinen perhekeskusohjeistus huomioiden. Kehitystyön aikana on kartoitettu Kemien perhekeskuksen keskeiset toimijat ja luotu uusia yhteistyöverkostoja.

Perheiden kohtaamispaikkatoiminta on aloitettu vuoden 2022 toukokuussa Pruntsin Poukamassa, josta toiminta on siirretty vuoden 2023 alusta nuorisotoimen kanssa samoihin tiloihin Huvikumpuun. Kohtaamispaikkatoiminnassa perheille matalan kynnyksen toimintaa järjestävät perhekeskuksen verkoston jäsenet. Kemiin kehitettiin kaupungin internetsivujen alle perhekeskuksen sivut ja tietoa asiakkaille jaetaan myös perhekeskuksen sosiaalisten median sivustojen kautta. Kemissä oli jo aikaisemmin käytössä Lapin virtuaalisen sosiaali- ja terveystalokeskuksen palveluita, jonne lisättiin uusia yhteydenottokeinoja sosiaalipalveluihin.

Kehitystyön aikana perheiden matalan kynnyksen palveluita sekä niiden tiedottamista on korostettu. Tavoitteena kehityksellä on, että jatkossa perheet

saavat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tarvitsemaansa tietoa, vertaistoimintaa ja itsehoitoapua sekä matalan kynnyksen tukea ammattilaisilta, järjestötoimijoilta ja seurakunnalta. Nopealla tiedon ja palvelun saannilla vähennetään korjaavien palveluiden tarvetta.

Kuvio: Kemin perhekeskuksen sijoittuminen ja kehitystyö

3 PALVELUKOKONAISUUS

Perhekeskus on palveluverkosto, joka antaa tukea lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin ja parantaa perheiden avun saantia. Perhekeskus voi toimia verkostomaisena, fyysisessä toimipisteessä tai sähköisenä perhekeskuksena. Perhekeskuksen tavoitteena on ehkäistä hyvinvointi- ja terveysongelmia, vahvistaa perheiden varhaista tukea ja hoitoa, tarjota vertaistukea, hillitä eriarvoistumista sekä hillitä korjaavien palveluiden kustannusten nousua. (THL 2022.)

Perhekeskuksen toimintamallilla sovitetaan yhteen ja verkostoidaan lapsiperheiden palvelut. Perhekeskukseen kuuluvat lapsiperheiden sosiaali- ja terveysterveystoimet, järjestöjen ja seurakuntien toiminta ja palvelut, kohtaamispaikka, sivistystoimi, kuntien terveyttä ja hyvinvointia edistävä toiminta, opiskeluhoito ja nuorten palvelut, erityis- ja vaativan tason palvelut sekä sähköiset palvelut. Perhekeskus kiinnittyy erityisesti lähipalvelujen kehittämiseen sekä palveluohjauksen ja palveluketjujen toimivuuteen. Yhteiset asiakasprosessit sitovat eri alojen ammattilaisten työn yhteiseen asiakkaaseen. (THL 2022.)

Kuvio: Perhekeskuksen palvelukokonaisuus. (THL 2022.)

4 KEMIN PALVELU JA YHTEISTYÖVERKOSTO

Kemin perhekeskusverkosto on muodostettu THL:n suositusten mukaisesti ja siihen kuuluvat:

- äitiys- ja lastenneuvolan, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä ehkäisyneuvolan palvelut, suun terveydenhuolto
- lapsiperheiden perhetyö ja kotipalvelu
- perheneuvolan psykologin ja sosiaalityöntekijän palvelut
- perhesosiaalityö
- lastensuojelu
- pakolaistyö
- opiskelijahuolto
- varhaiskasvatus
- peruskoulut
- hyvinvointi-, terveys- ja vapaa-aikapalvelut
- nuorisotyö
- erikoissairaanhoidosta psykiatrian poliklinikka
- avointen kohtaamispaikkojen toiminta: lastenkulttuurikeskus, kaupungin kirjasto, Kriisikeskus turvapoiju, Erityislasten omaiset ry, hankkeet
- Kemin seurakunta

Kemin perhekeskusverkostossa ei ole vielä edustusta puhe-, toiminta-, fysio- ja ravitsemusterapiasta, perheoikeudellisista palveluista, päihdetyöstä, vammaispalveluista, lasten ja nuorten erikoissairaanhoidosta eikä muista seurakunnista. Perhekeskusverkosto täydentyy jatkuvasti kehitystyön aikana. Lisäksi verkostoon lisätään uusia toimijoita, jotka haluavat toteuttaa perheiden kohtaamispaikkatoimintaa kertaluontoisesti tai säännöllisesti. Kemin perhekeskus ei sijaitse yhdessä rakennuksessa, vaan palvelut ovat jo olemassa omissa yksiköissään. Perhekeskusverkoston yhteistyötä ja tiedonsaantia lisätään ja kehitetään verkostotyöskentelyllä. Perhekeskuksen palvelut ovat esitelty kaupungin lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa. (Kemi 2022.)

Tilastojen mukaan lasten ja nuorten erityispalveluiden tarve ja käyttö on ollut Kemissä kansallisesti ja naapurikuntiin verrattuna korkea pitkään (Kemi 2022). Perhekeskustoiminnalla painopistettä korvaavista palveluista siirretään ennaltaehkäiseviin matalankynnyksen palveluihin. Perhekeskuksen tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten peruspalveluita ja viedä palveluita asiakkaiden toimintaympäristöihinsä. Vahvistetaan lasten, nuorten ja perheiden mielenterveyden tukea ja hyvinvointia kasvu ja kehitysympäristöissä. Tiivistetään monialaista työskentelyä erityisesti tilanteissa, joissa lapsella, nuorella tai perheellä on paljon palveluiden ja tuen tarpeita.

4.1 Paikalliset verkostotapaamiset

Kemin perhekeskusverkosto tapaa säännöllisesti kerran kuukaudessa verkostokahveilla. Mikäli verkoston jäsen ei pääse tilaisuuteen, voi hän pyytää paikalle toisen oman toimintaympäristönsä työntekijän, näin paikalla on aina eri toimialojen edustus. Verkostokahvien järjestämisvastuu siirtyy kaupungin eri perheiden palveluiden toteuttajien kesken. Verkostokahveilla vetovastuussa oleva esittelee laajemmin omaa toimintaansa, kehitetään yhteistyötä sekä keskustellaan ajankohtaisista asioista. Verkostokahvien jälkeen kootaan verkostokirje, joka jaetaan verkoston jäsenille sekä muille toimijoille ja kaupungin asukkaille Kemin internetsivujen tiedotteissa.

Perhekeskuskoordinaattori kutsuu verkoston tapaamisiin ja hoitaa käytännön järjestelyt sekä julkaisee verkostokirjeen. Verkostokahvien painopiste on alkuun palveluiden esittelyssä. Painopiste tapaamissa tulee jatkossa olemaan palveluiden kehittämisessä ja yhteissovittamisessa. Esittelykertojen jälkeen perhekeskuksen verkostotapaamisissa tarkastellaan yksitellen perhekeskuksen nimettyjä seitsemää tehtävää (sivu. 24) ja jokaisen verkoston jäsenen roolia osa-alueessa sekä sen kehittämistä.

4.2 Alueellinen ja valtakunnallinen perhekeskustyö

Perhekeskusta Kemissä kehitetään yhtäaikaaisesti ja yhteistyössä Lapin hyvinvointialueen valmisteluhankkeen ja alueellisten perhekeskuskoordinaattoreiden kanssa. Kehittämistyön aikana tapaamisia Lapin

koordinaattoreiden kanssa on säännöllisesti kaksi kertaa kuukaudessa. Syksystä 2023 lähtien etätapaamisia on joka viikko. Tulevaisuuden Sote-keskus Lapissa -hanke koordinoi perhekeskuskehitystyötä usean Lapin kunnan kanssa. TuSote Lapissa -hankkeesta on myös tuettu kuntien perhekeskuskoordinaattoreiden palkkausta. Lapin perhekeskuskoordinaattoreiden perhekeskustyö tullaan konseptoimaan alueellisesti ja kirjaamaan kehitystyö Innokylään.

Perhekeskuksia kehitetään valtakunnallisten suositusten mukaisesti ja valtakunnallisissa yhteistyöverkostoissa. THL:n koordinoima valtakunnallinen perhekeskusverkosto kokoontuu kuukausittain. Tapaamissa tehtyä kehitystyötä ja ohjeistuksia jaetaan toimijoiden kesken. Perhekeskuksille on luotu yhteiset valtakunnalliset verkkosivut eli sähköinen perhekeskus, joka kulkee nimellä Omaperhe.

5 PERHEIDEN PALVELUOHJAUS

Perheillä on ollut haasteita löytää ja saada tarvitsemaansa tietoa ja palveluita. Perheiden palveluohjausta on kehitetty lisäämällä ammattilaisten tietämystä kaupungin, hyvinvointialueen sekä järjestöjen ja kolmannen sektorin palveluista verkostokahveilla ja -kirjeillä. Perheiden palveluohjaus kehittyy toimijoiden tiiviimmän yhteistyön ja tiedon jakamisen kautta. Näin eri sektoreiden ammattilaiset voivat jakaa saamaansa tietoa eteenpäin perheille ja osaavat ohjata perheitä tarvittaessa myös muiden palveluiden pariin.

Palveluohjausta on kehitetty myös lisäämällä ajankohtaista ja selkeää tietoa palveluista kaupungin perhekeskuksen sivuille sekä asiakkaille jaettaviin mainoksiin. Laajemmin tietoa tulee olemaan valtakunnallisessa Omaperhe - internetsivuilla, jonne koostetaan tietoa perheiden palveluista valtakunnallisesti, Lapin hyvinvointialueelta, kuin myös kunnista. Tietoa jaetaan myös aktiivisesti perhekeskuksen sosiaalisen median kautta Facebookissa ja Instagramissa. Kehitystyön aikana perheille on lisätty uusia sähköisiä ohjaus- ja neuvonta palveluita virtu.fi palveluportaaliin, jossa vastaajina ovat laajasti ammattilaiset sosiaali- ja terveystieteiden palveluista.

Vahvax -hankkeesta on koulutettu kaupungin henkilökuntaa sekä yhteistyökumppaneita sosiaalisen median hyödyntämisestä tiedotuksessa sekä vuorovaikutustaidoista. Tavoitteena on, että jatkossa Kemin kaupungin tuottaman sosiaalisen median sisältö olisi yhdenmukaisempaa ja perheet saisivat runsaasti tietoa tapahtumista, tukimuodoista ja palveluista.

Tietoa perhekeskusverkostolle jaetaan verkostokahvien sekä Kemin perhekeskusverkosto Teams -ryhmän kautta. Ryhmässä jäsenet voivat kysyä matalalla kynnyksellä muilta lisätietoa ja ryhmää käytetään tiedotukseen, kuten verkostokirjeiden ja esittelyiden jakamiseen.

Kehittämistyön aikana vahvistetaan perheiden palveluohjausta sosiaalitoimiston palveluohjauksessa. Aikaisemmin palveluohjaukseen on hakeutunut ensisijaisesti aikuissosiaalityön tarpeessa olevat asiakkaat. Sosiaalitoimiston

palveluohjaaja antaa monipuolista ohjausta sähköisten palveluiden kautta, puhelimitse sekä paikan päällä toimistolla. Palveluohjaajaa voi konsultoida asiakkaiden lisäksi ammattilaiset. Ammatillista palveluohjausta psyykkisissä haasteissa on saatavilla psykiatrian poliklinikan palveluohjauksesta puhelimitse arkisin.

5.1 Perheiden palvelupolku

Perheiden palvelupolulla tuodaan näkyväksi perheiden palveluiden monimuotoisuus ja portaittainen siirtyminen matalan kynnyksen itsehoitoavuihin ja vertaistuesta ammattilaisen tuomaan tukeen. Perheiden palveluiden polusta on laadittu perheille jaettava versio sekä ammattilaisille laadittu malli. Perheille laadittu palvelupolku perustuu vapaaehtoisuuteen ja perheen omaan toiveeseen saada tukea. Ammattilaisille laaditussa mallissa huomioidaan myös tilanteet, jossa perhe ei itse huomaa tuentarvetta, eikä halua, että heidän perheensä tilanteeseen puuttuvat viranomaiset tai muut toimijat.

Palvelupolkujen ensimmäisellä sivulla on kuvattu koko palvelupolku, ja polun eri vaiheet ovat avattuna seuraavilla sivuilla. Palvelupolun versioita jaetaan laajasti perhekeskuksen ammattilaisille sekä perheille. Perheiden palvelupolusta tullaan laatimaan myös video, jota on mahdollista jakaa esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ja perhekeskuksen toimipisteiden, kuten neuvolan odotusaulojen näytöissä. Perheiden palvelupolkujen kirjalliset versiot ovat tämän käsikirjan lopussa liitteenä (liite 1.).

6 SÄHKÖISET PALVELUT

Peruspalveluiden rinnalla hyödynnetään sähköisiä palveluita. Kemiläisille tuotetaan ajantasaista tietoa perheiden palveluista ja tuesta selkeästi Kemin kaupungin perhekeskuksen verkkosivuilla ja valtakunnallisesti Omaperhe sivuilla. Tietoa jaetaan @keminkaupunkicityofkemi ja @perhekeskuskemissa sosiaalisten median kanavien kautta. Sosiaalisessa mediassa tietoa jakavat myös muut perhekeskuksen toimijat, kuten Kemin nuorisotyö, kaupungin kirjasto sekä lastenkulttuurikeskus. Toimijat jakavat ja levittävät toistensa tiedotuksia aktiivisesti.

Lapin virtuaalisessa portaalissa **virtu.fi** sivustoilla on sähköisiä sosiaali- ja terveyspalveluita, joiden avulla voi asioida, lähettää

tietoa tai kysyä neuvoa. Palveluihin vaikuttaa asiakkaan asuinkunta. Palveluita Virtussa tuottaa Lapin hyvinvointialueen lisäksi järjestöt ja yritykset. Perhekeskuksen verkoston palveluihin kuuluvat eri kohderyhmien verkkoneuvonta- ja asiointi palvelut, huoli- ja lastensuojeluilmoitus lomakkeet, yhteydenotto psykiatrian ja riippuvuuspalveluihin, nepsy -chat, Pyydä apua! nappi, järjestöjen tuottama neuvonta ja vertaistuki sekä itsehoito ja oma-apu palveluita. Virtuportaali toimii myös alueellisten sosiaalipäivystäjien tiedonsiirtovälineenä. Virtu.fi palveluihin vastaavat sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset sekä järjestötyöntekijät ekollega.fi sivustojen kautta.

Pyydä apua -nappi on lapsiperheille, nuorille ja työikäisille suunnattu matalan kynnyksen sähköinen palvelukanava kaupungin verkkosivuilla ja virtu.fi-portaalissa. Nappia painamalla asiakas voi pyytää apua, kysyä neuvoa tai jättää yhteydenottopyynnön. Palvelun vuoksi yhteydenottajan ei tarvitse etsiä oikeaa henkilöä tai tahoja kysymykselleen tai avunpyynnölleen. Yhteydenottoihin vastaavat Lapin hyvinvointialueen työntekijät palveluohjauksesta, perhesosiaalityöstä sekä lastensuojelusta.

Apua tai neuvoa voi pyytää omaan tai läheisen tilanteeseen liittyen. Työntekijät vastaavat viestiin viimeistään seuraavana arkipäivänä. Palvelu ei vaadi tunnistautumista eikä kirjautumista ja kysymyksen voi jättää vaikka nimettömänä.

Yhteys etsivään palvelun kautta nuori, viranomainen tai muu nuoren läheinen voi lähettää yhteydenottopyynnön oman paikkakunnan etsivään nuorisotyöhön. Viranomaisella on velvollisuus tehdä yhteydenotto salassapitosäännösten estämättä, mutta muiden tulee tehdä yhteydenotto nuoren suostumuksella. Palveluun tunnistaudutaan suomi.fi tunnuksilla, jonka jälkeen pääsee täyttämään yhteydenottopyyntölomakkeen. Nuoreen otetaan yhteyttä mahdollisimman pian.

Varhaiskasvatuksella on Kemissä käytössä Edlevo käyttöjärjestelmä, jolla perheet ilmoittavat lapsensa hoitoaikavaraukset, poissaolot sekä tekevät varhaiskasvatushakemuksen. Kouluilla käytetään Wilma -järjestelmää. Wilma toimii laajasti kodin ja koulun välisenä yhteydenpitovälineenä. Wilman kautta voidaan lähettää yleisiä tiedotteita tai yksityisiä viestejä opettajien, koulun muun henkilökunnan ja huoltajien välillä. Wilman kautta huoltajat voivat seurata opiskelijan koulunkäynnin sujumista ja aikatauluja.

Kemin koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon ja neuvolapalveluihin on kehitetty Omaolo palveluiden kautta käyttöön otettavia asiakaslomakkeita sekä ajanvarausta. Terveyspalveluiden sähköisten palveluiden kehitys on vielä kesken, eikä palveluita ole otettu käyttöön. Omaolon kautta on kuitenkin mahdollista tehdä valtakunnallisesti oman olon ja palveluiden tarpeen arvioita sekä itsevalmennuksia.

7 AVOIN KOHTAAMISPAIKKATOIMINTA

Kohtaamispaikkatoiminta on perheille maksutonta lähipalvelua, jota järjestää järjestöt, kunnat, seurakunnat sekä hyvinvointialueen toimijat. Kohtaamispaikkoja voi olla yksi tai useampi. Kemin perhekeskuksen kohtaamispaikkana toimii Huvikumpu (Sauvosaarenkatu 27).

Kemissä on myös muita perhekeskuksen kanssa yhteistyötä tekeviä kohtaamispaikkoja:

- Takitsu, Takajärven nuorisotila (Oklaholmankatu 16), Kemin kaupunki
- Puuhapaku, Liikkuva nuorisotila, Kemin kaupunki
- Siipi, Hepolan nuorisotila (Satamalehdontie 2), Luotolan Nuoret ry
- Lasten kulttuurikeskus, Kemin kulttuurikeskus (Marina Takalon katu 3), Kemin kaupunki
- Kaupungin kirjasto, (Marina Takalon katu 3), Kemin kaupunki
- Vauvaperhe- ja perhekerhot, Keskustan kerhotila (Kirkkopuistokatu 11 c 2), Kemin seurakunta
- Pikkunuokku, Nuorisotila (Sankarikatu 18), Kemin seurakunta
- Kohtaamispaikka Mikseri, Monikulttuurikeskus (Lapintie 11–13), Toivola-Luotola settlementti

Kohtaamispaikkatoiminnan tavoitteena on mahdollistaa lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta sekä vahvistaa vanhemmuutta. Kohtaamispaikkatoiminta edistää perheiden voimavaroja ja hyvää arkea sekä vähentää yksinäisyyden kokemuksia. Kohtaamispaikkatoiminnan tavoitteena on vahvistaa yhteisöllisyyttä ja lisätä perhekeskusverkoston jäsenten yhteistyötä sekä vähentää työn kuormitusta.

Perhekeskuksen kohtaamispaikka Huvikummissa järjestetään lapsille, perheille ja nuorille avointa toimintaa, harrastusryhmiä, vertaistoimintaa ja -tukiryhmiä, teemailtoja, tapaamisia sekä tapahtumia. Kohtaamispaikkaan jalkautetaan asiantuntija- ja perhepalveluita. Perhekeskuksen verkoston jäsenet voivat

järjestää tiloissa omia ohjaus- ja neuvontaryhmiä tai tuoda tietoa ja asiantuntemusta muiden toimijoiden järjestämiin toimintoihin, kuten perhekahviloihin. Toimintojen järjestämiseen otetaan mukaan vapaaehtoisia työntekijöitä hankkeista, kouluista ja järjestöistä. Tilojen käyttö on lasten, nuorten, vanhempien ja perheiden palveluiden järjestäjille maksutonta. Kohtaamispaikkatoimintaa koordinoi perhekeskuskoordinaattori yhteistyössä Kemin nuorisotyön palveluiden kanssa.

Kohtaamispaikassa noudatetaan osallisuuden, yhteisöllisyyden ja vertaistuen edistämisen periaatteita. Kohtaamispaikka on ympäristö, jossa lapset, nuoret ja perheet kohdataan kunnioittavasti ja he tulevat kuulluksi. Kohtaamispaikassa on kaikki asiakkaat hyväksyvä asenne ja ilmapiiri. Huvikumpuun on esteetön pääsy ja esteettömyyttä toteutetaan myös yhdenmukaisuudella ja laajalla tiedotuksella. Kohtaamispaikkatoimintaa kehitetään yhteistyössä esihenkilöiden, työntekijöiden, palveluiden järjestäjien sekä kävijöiden kanssa.

8 MONIAMMATILLISET MENETELMÄT

Kemissä on käytössä useampia moniammatillisia menetelmiä, jossa eri toimialojen asiantuntijat ja perhe selvittävät yhdessä perheen itselleen hyödylliseksi ja tarpeelliseksi katsomiensa palveluiden järjestämistä. Toimintojen lähtökohtana on lapsi- ja perhekeskeisyys ja perheen omien voimavarojen ja vahvuuksien vahvistaminen. Toiminnassa keskiössä ovat lapsen tai nuoren etu, sekä oikeus tulla kuulluksi ja mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihinsa.

Aikalisätoiminnassa tarjotaan tukea ja ohjausta kaikille kutsuntaikäisille nuorille miehille sekä varusmies- ja siviilipalvelusikäisille miehille ja naisille. Etsivät nuorisotyöntekijät osallistuvat Puolustusvoimien järjestämiin kutsuntatilaisuuksiin ja kohtaavat kaikki kutsunnanalaiset nuoret miehet. Etsivä nuorisotyö saa tiedon palveluksen keskeyttäneestä nuoresta, jonka jälkeen etsivä nuorisotyö on nuoren tukena sen aikaa ja sillä tavalla kuin nuori itse katsoo parhaaksi. Etsivä nuorisotyöntekijä on rinnalla kulkija, joka auttaa selvittämään, miten ottaa seuraava askel. Toiminta on aina luottamuksellista, vapaaehtoista ja maksutonta.

Ankkuritoiminta on varhaisen vaiheen nuorten hyvinvoinnin edistämistä ja rikosten ennalta ehkäisemistä. Ankkuritoimintaan kuuluu moniammatillinen tiimi, jossa on asiantuntijat poliisista, sosiaalitoimesta, terveystoimesta sekä nuorisotoimesta. Tiimi tapaa nuoren ja hänen perheensä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tapaamisen tavoitteena on tukea nuorta ja tarvittaessa ohjata avun tai tuen piiriin. Vetovastuu toiminnalla on poliisilla, joka kokoaa tapaamiseen tarvittavan tiimin ammattilaisia sekä perheen.

Harrastamisen suomen mallin tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen. Malli mahdollistaa lapselle ja nuorelle mieluisan ja maksuttoman harrastuksen koulupäivän yhteyteen kerran viikossa. Toiminta on tarkoitettu erityisesti niille lapsille, joilla ei vielä ole harrastusta. Harrastusten suunnittelussa on kuultu lasten toiveita. Harrastusten jäänmurtajassa ovat mukana kaikki Kemin perusopetuksen koulut. Mallissa harrastustoimintaa järjestetään yhteistyössä koulujen, kaupungin henkilöstön, seurojen tai yhdistysten ohjaajia sekä yksityisiä toimijoita Kivalo-opiston kautta. Kouluilla toimii myös kiertävänä harrasteohjaaja,

joka aktivoi oppilaita aamupäivissä myöhemmin koulupäivänsä aloittavien parissa, välitunneilla sekä iltapäivissä.

Lapset puheeksi -menetelmää käytetään Kemissä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Se on alun perin kehitetty tukemaan lasten ja perheiden pärjäävyyttä isoissa tai pienissä arjen muutoksissa tai vaikeuksissa. Lapset puheeksi -keskustelussa ajatuksena on luoda yhteistä ymmärrystä lapsen eri kasvuympäristöissä toimiville aikuisille. Tavoitteena on koota lapsen elämässä oleville aikuisille tapoja toimia lapsen ja koko perheen parhaaksi.

Menetelmää hyödynnetään Kemissä tarjoamalla lasten huoltajille keskustelua lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa. Keskustelua tarjotaan myös lapsen siirtyessä niin sanotusti pienten ryhmästä isojen ryhmään. Huoltajat voivat halutessaan pyytää Lapset puheeksi -keskustelua myös muuna ajankohtana, ja kasvattajat saattavat pyytää huoltajia keskusteluun myös muissa ikävaiheissa. Pää tavoitteena on tukea lasta kaikissa lapsen kehitysympäristöissä parhaalla mahdollisella yhteistyön tavalla.

Menetelmän avulla rakennetaan lapsen elämässä olevien tärkeiden ihmisten välille yhteistä ymmärrystä lapsesta ja arjesta. Menetelmä tarjoaa mahdollisuuden pohtia yhdessä muun muassa lasta suojaavia tekijöitä, perheen muuttunutta arkea, sekä muutosten keskellä pärjäämistä. Lapset puheeksi -työn tavoitteena on hyvinvoiva lapsi. Kaikki Kemin kaupungin varhaiskasvatuksen opettajat ovat käyneet Lapset puheeksi -keskustelun koulutuksen vuonna 2021 keväällä. Pari opettajaa lähti keväällä 2023 kouluttautumaan lisäksi Lapset puheeksi -neuvonpitoon. Menetelmän käyttöä pyritään näin laajentamaan ja kehittämään.

Systemisen lastensuojelun mallia sovelletaan Kemin lastensuojelun työskentelymenetelmänä. Lastensuojelua toteutetaan yhteistyössä lapsen tai jälkihuolto nuoren, läheisten sekä eri viranomaistahojen kanssa moniammatillisesti. Kemissä lastensuojelun tiimiin kuuluu sosiaalityöntekijöitä ja perheohjaajia. Lisäksi tiimissä on säännöllisesti käytettävissä oleva perheterapeutin asiantuntemus. Systemisen lastensuojelun tiimi kokoontuu

kerran viikossa. Tiimiin kutsutaan yksittäinen perhe, lastensuojelun tiimin jäsenet, perheterapeutti sekä perheen tarvitsema muu verkosto. Tiimissä perheen tilannetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti sekä kartoitetaan perheen voimavarat, tarvitsema tuki ja sen tarjoajat.

MARAK on moniammatillinen menetelmä vakavan parisuhdeväkivallan riskinarviointiin ja uhrin auttamiseen. MARAK on tarkoitettu henkilöille, jotka kokevat parisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa. Parisuhdeväkivalta voi olla fyysistä, henkistä tai seksuaalista. MARAKin avulla voidaan käsitellä lisäksi kunniaväkivaltatapauksia. Väkivallan harjoittaja voi olla myös entinen puoliso tai seurustelukumppani.

MARAK koostuu systemaattisesta väkivallan riskinarvioinnista ja työryhmän toiminnasta. Riskiarvioinnin lomakkeita löytyy THL:n sivuilta (<https://thl.fi/fi/web/vakivalta/tyon-tueksi/lomakkeet-vakivallan-kirjaamiseen-ja-kartoittamiseen>). Lomakkeen avulla menetelmään koulutettu ammattilainen kartoittaa asiakkaan kanssa, onko asiakkaalla kohonnut riski joutua vakavan parisuhdeväkivallan uhriksi. Jos riski väkivaltaan on kohonnut, tapaus ohjataan uhrin suostumuksella paikallisen MARAK-työryhmän käsiteltäväksi.

MARAK työryhmässä laaditaan moniammatillinen turvasuunnitelma ja nimetään tukihenkilö. Menetelmän tavoitteena on, että uhrin avun tarpeeseen vastataan mahdollisimman nopeasti ja helposti ja parisuhdeväkivalta sekä sen uhka loppuu. Työskentelytavassa huomioidaan työryhmän eri toimijoiden tarjoama monipuolinen tuki, vähennetään ammattilaisten päällekkäistä työtä, lisätään tiedonkulkua ammattilaisten välillä sekä seurataan tarjotun tuen riittävyyttä.

MARAK työryhmään kuuluu alueella toimivat uhrin auttamiseksi työskentelevät viranomaiset ja järjestötahot. Kemi kuuluu työryhmään, joka koostuu Tornion, Keminmaan ja Kemin alueen toimijoista. MARAK kokouksia järjestetään kerran kuukaudessa. Työryhmän jäsen tiedottaa oman kaupunkinsa organisaatioita toiminnasta. Alueen MARAK työryhmän puheenjohtajana toimii sosiaalityöntekijä Monica Saarela Lapin hyvinvointialueen Tornion sosiaalitoimistosta ja sihteerinä sosiaalityöntekijä Anna-Leena Markkanen hyvinvointialueen Keminmaan

sosiaalitoimistosta. Asiakkaan kanssa täytetyt lomakkeet toimitetaan sihteerille, joka tiedottaa työryhmää kokoukseen tulevista asiakkaista.

Varhain vanhemmaksi on sosiaali- ja terveystalveluiden yhteinen toimintamalli. Palvelua tarjotaan kaikille alle 21-vuotiaille raskaana oleville ja heidän kumppanilleen. Varhain vanhemmaksi mallissa järjestetään sosiaalityöntekijän, terveydenhoitajan ja asiakkaan yhteistapaaminen raskausviikolla 14-20. Tapaamisia voi tarvittaessa olla useampia. Toimintamallin tavoitteena on ennaltaehkäisevä ja varhainen puuttuminen neuvonnan, ohjauksen ja erilaisten tukitoimien avulla. Mallissa vahvistetaan asiakaslähtöisyyttä, osallistetaan asiakasta sekä muodostetaan kokonaiskuva perheestä.

Walk in talk -toimintamallissa Kemin nuorisotyön, Kemin seurakunnan ja kriisikeskus Turvapoijun työntekijät tarjoavat 15–29-vuotiaille nuorille matalankynnyksen keskusteluapua joka toinen viikko kahden tunnin ajan kohtaamispaikka Huvikummissa. Keskustelu-aikaa kohtaamiseen on varattu noin 45 minuuttia eikä aikaa tarvitse varata ennakoon. Keskustelut ovat anonyymejä, eikä niitä kirjata mihinkään rekistereihin.

Yhteisövaikuttavuuden malli Kemissä- yhteistä työtä perheen kanssa. Yhteisövaikuttavuuden malli soveltuu käytettäväksi, kun perheessä tapahtuu jokin muutos; esimerkiksi avioero, vanhemman sairastuminen tai huoli nousee lapsen/nuoren omasta käytöksestä tai mielialasta. Mallin avulla voidaan ongelmiin puuttua jo varhaisessa vaiheessa sekä ennaltaehkäistä niiden syntymistä.

Mallin perusajatuksena on, että yhden puhelinsoiton jälkeen saadaan moniammatillinen verkosto koolle miettimään nopeasti yhdessä perheen kanssa, miten heitä voidaan parhaiten auttaa. Yhteisövaikuttavuuden mallin mukainen yhteydenotto tehdään aina perheen suostumuksella. Yhteisövaikuttavuuden mallin mukainen yhteydenotto tehdään sosiaalitoimiston palveluohjaajalle ja yhteydenottaja voi olla kuka vain perheen parissa toimiva ammattilainen.

Yhteisövaikuttavuuden mallin verkostoon kuuluvat koulukuraattorit, perhesosiaalityö, perheneuvola sekä kouluterveydenhuolto. Koulukuraattori kokoaa verkoston yhteiseen palaveriin. Perheen kanssa on etukäteen sovittu, ketkä kaikki osallistuvat yhteiseen neuvonpitoon. Perheen asian nopeaa käsittelyä helpottaa, että jokaisella verkoston toimijalla on varauksena kalenterissa yhteisövaikuttavuuden mallin mukainen aika, joka toinen keskiviikko klo 14–16. Yhteisessä neuvottelussa sovitaan jatkotoimenpiteistä ja ketkä toimijat jatkavat perheen kanssa työskentelyä. Yhteisövaikuttavuuden mallia arvioidaan ja kehitetään palautteiden mukaan.

8.1 Toimintatavat: jalkautuvat- ja lähipalvelut

Tavoitteena on vahvistaa varhaista tukea kaikissa lasten ja nuorten peruspalveluissa. Palveluita ja tukea järjestetään lähipalveluina asiakkaiden omissa toimintaympäristöissä, kuten päiväkodeissa, kouluissa ja kodeissa. Vahvistetaan lasten ja nuorten hyvinvointia ja mielenterveyden tukea kasvu- ja kehitysympäristöissä. Kehitetään monialaista työskentelyä tilanteissa, joissa perheillä on useampia tuentarpeita. Tukea annetaan yhteistyössä huoltajien kanssa ja kohdennetaan koko perheelle. Toimintaympäristöissä tarjottavia palveluita täydennetään verkkopalveluilla. Palvelut toteutetaan niin, että ne ovat fyysisesti ja psyko-sosiaalisesti saavutettavia. Palvelut järjestetään lapsille, nuorille ja perheille sopivissa tiloissa, yhdenvertaisesti, syrjimättä ja sellaiseen aikaan, joka vastaa kohderyhmän tarpeisiin.

Kuvio: Lähipalvelut

Perhekeskuksen palveluita järjestetään omien toimipisteiden lisäksi asiakkaiden ja muiden ammattilaisten toimintaympäristöissä. Verkoston jäsenet pyrkivät jalkautumaan sinne missä palveluille ja lisätuelle on tarvetta. Käytössä olevien moniammatillisten menetelmien toimintatapojen lisäksi lapsen asioissa keskustelemaan voidaan vain pyytää eri palveluiden ammattilaisia yhteistyöpalaveriinkin. Perheen asioissa työpariksi on mahdollista pyytää toisen palvelun ammattilainen.

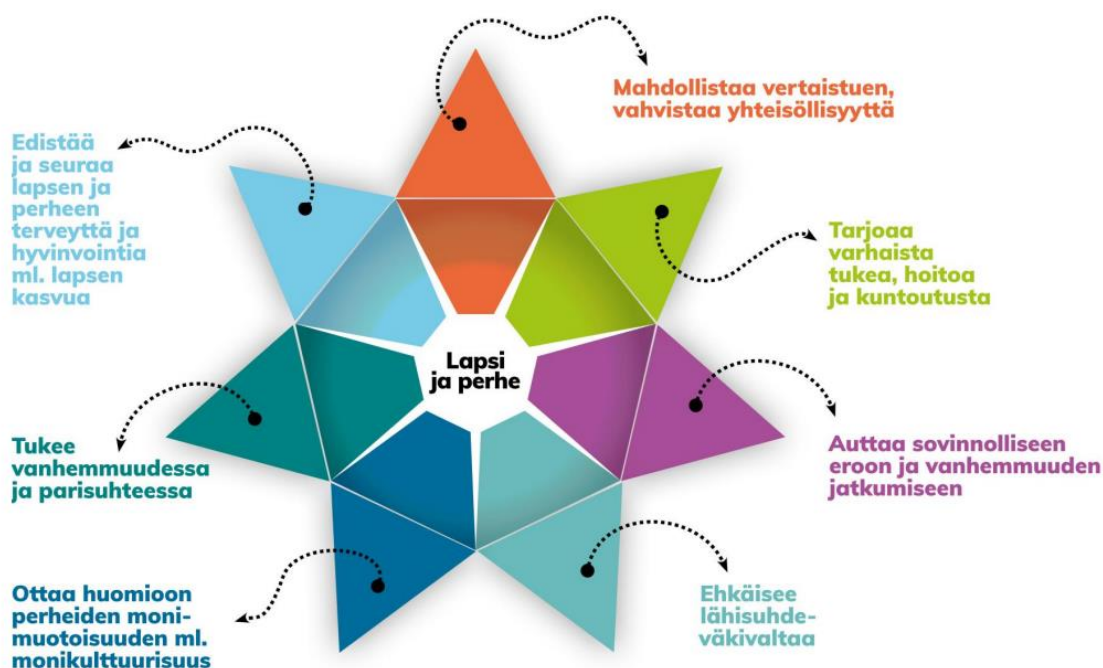
Kohtaamispaikka Huvikummussa järjestetään ryhmämuotoista matalankynnyksen tukea lapsille, nuorille ja perheille. Verkoston jäsenet voivat vierailta esittelemässä omaa toimintaansa muiden järjestämissä ryhmissä tai he voivat järjestää yksittäistä tai säännöllistä ryhmätoimintaa asiakkaiden tarpeiden mukaan.

Palvelut perhekeskusverkostossa	Jalkautuva toiminta (kotiin, varhaiskasvatukseen, kouluun)	Kohtaamispaikkatoiminta (Huvikumpu, srk, nuorisotilat, lastenkulttuurikeskus)	Sähköiset palvelut
Äitiysneuvola ja perhesuunnittelu	kotikäynti synnytyksen jälkeen, tarvittaessa varhain vanhemmaksi käynti	perhevalmennus	Omaolo: raskaana olevan esitietokaavake, seksitaudit lomake, chat
Lastenneuvola	tarvittaessa kotikäynti	perhevalmennus	Omaolo: 18kk ikäisen esitietokaavake, 5lk terveystietokaavake, chat, ajanvaraus
Opiskeluterveydenhuolto	vanhempainillat		
Lääkäripalvelut			Omaolo
Puheterapia	päiväkodeissa, kouluilla, kotiin		etäterapia
Toimintaterapia	päiväkodeissa, kouluilla, kotiin	ryhmätoiminta, esim. kuva-avusteiset menetelmät	
Psykologipalvelut	päiväkodeissa, kouluilla, esikouluilla		sovellukset
Muut lasten kuntoutuspalvelut fysioterapia	kotiin, päiväkodit,	perhevalmennus	
Lapsiperheiden kotipalvelu	kotiin	muksuparkki	virtu.fi: asiointi ja verkko-neuvonta
Perhetyö	kotiin		virtu.fi: asiointi ja verkkoneuvonta, pyydä apua
Perhesosiaalityö	kotiin, neuvola	eron ensiapupiste	virtu.fi: asiointi ja verkko-neuvonta, huoli-ilmoitus, pyydä apua
Kasvatus ja perheneuvonta	kotiin	Vahvuutta vanhemmuuteen, perhevalmennus, muut ryhmät (vanhemman neuvo)	virtu.fi: asiointi ja verkkoneuvonta, pyydä apua
Lastensuojelu	kotiin	tuki- ja sijaisperhetyöntekijöiden vertaistuki	virtu.fi: asiointi ja verkkoneuvonta lastensuojeluilmoitus, pyydä apua
Vammaispalvelut	kotiin, kouluun, päivähoitoon		virtu.fi: asiointi ja verkkoneuvonta, nepsy -chat, pyydä apua
Mielenterveyspalvelut	kotiin, Vauvaperhetyö, koulumielen terveystyö, psyykkari toiminta Lappia	sateenkaarinuoret ryhmä, mindfulness -ryhmä, Coolkids -ryhmä nuorille, lapsille	Virtupalvelut
Päihdepalvelut			virtu.fi: yhteydenotto psykiatrian ja riippuvuuspalveluihin
Varhaiskasvatus			Effica / Edlevo
Koulut			Wilma
Opiskeluhoitopalvelut			Wilma
Nuorisotyö	etsivä nuorisotyö kaikkialle, nuorisotyö kouluille, nuorisotyö Puuhapaku	avoin nuokkutoiminta, Walk in talk,	Yhteys etsivään
Lastenkulttuurikeskus	kouluille ja varhaiskasvatukseen	tapahtumiin, perhekahviloihin	
Kaupungin kirjasto	kouluille ja varhaiskasvatukseen	perhekahviloihin	
Kemin seurakunta	perhetyö kotiin, koulut	perhekahvilat, vauvaperhekerho, päiväkerho, pikkunuokku, Walk in talk	
Järjestöt		Merla yvpl vertaiskahvit, Elo -harrasteryhmä, Turvapoiju Walk in talk	jarjestotieto.fi
Yksityiset palveluntuottajat			
Hankkeet		Mikseri	

(Liite 2. Jalkautuvat ja lähipalvelut. Kaaviossa kuvattuna punaisella kehitysidea.)

9 TEHTÄVÄT

Perhekeskuksen tehtävät perustuvat lasten, nuorten ja perheiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä tuen ja avun tarpeita koskevaan tutkimustietoon. Tehtävät ovat perhekeskustoimijoiden yhteisiä, vaikkakin eri toimijoiden työ painottuu heidän lakisääteisen tehtävänsä ja koulutuksensa sekä sovitun työnjaon mukaan. Perhekeskuksen tehtävät ovat valtakunnallisesti yhtenäiset, toteutustavat kuitenkin vaihtelevat alueellisesti. Tehtävien toteuttamisessa käytetään vaikuttaviksi arvioituja tai luotettaviksi tiedettyjä toimintamalleja ja menetelmiä. (THL 2019.)

Kuvio: Perhekeskuksen tehtävät (THL 2019.)

Perhekeskuksen toiminta edistää ja seuraa lapsen ja perheen terveyttä ja hyvinvointia, mahdollistaa vertaistuen sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä. Perhekeskuksen palvelut tarjoavat varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta sekä tukea vanhemmuudessa ja parisuhteessa. Palveluissa otetaan huomioon perheiden monimuotoisuus sekä ehkäistään lähisuhdeväkivaltaa. Perhekeskus on tukena sovinnollisessa erossa ja sen jälkeisessä vanhemmuuden jatkumisessa. (THL 2019.)

Perhekeskus edistää ja seuraa lapsen ja perheen terveyttä ja hyvinvointia ml. kasvua

Perhekeskuksen ydintehtävänä on edistää lapsen, vanhempien ja koko perheen hyvinvointia ja terveyttä sekä vahvistaa heidän voimavarojaan. Perheille annetaan tietoa ja tukea oman lapsensa kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen ja seuraaminen kuuluu ensisijaisesti äitiys- ja lastenneuvolapalveluihin sekä varhaiskasvatukseen, mutta on tärkeä osa koko perhekeskuksen verkoston toimintaa. Osa-alueessa huomioidaan muun muassa lapsen kasvun sekä fyysisen, psyykkisen ja psykososiaalisen terveyden ja mielenterveyden sekä kehityksen seurannan ja edistämisen, vanhemmuuden, parisuhteen ja lähiverkoston tukeminen sekä terveellisten elintapojen edistäminen. (THL 2019.)

Perhekeskuksen tehtävää ohjaa tutkimustieto lapsen kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia suojaavista tekijöistä ja niiden vahvistamisesta sekä riskiä aiheuttavista tekijöistä ja niiden vähentämisestä ja ehkäisemisestä. Palveluissa perhe huomioidaan kokonaisuutena ja myös aikuisia ohjataan heidän tarvitsemiinsa palveluihin, kuten perheneuvolaan tai psykiatrian poliklinikalle. (THL 2019.)

Sovitaan yhtenäisistä linjauksista ja toimintatavoista, joiden mukaan palveluissa edistetään ja seurataan lapsen ja perheen terveyttä ja hyvinvointia raskauden ajalta lähtien. Määritellään yhdessä eri toimijoiden roolit lapsen ja perheen terveyden ja hyvinvoinnin seurannassa ja edistämässä ja huolehditaan riittävästä osaamisesta. Neuvolassa on käytössä Voimaperheet menetelmä 4-vuotiaiden lasten vanhemmille. Perheillä, joilla on lisätuen tarvetta, tarjotaan Voimaperheet verkkotukiohjelmia. (THL 2019.)

Sovitaan, miten terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä toteutetaan perhekohtaisesti ja ryhmämuotoisesti sekä osana kuntien ja maakunnan alueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistehtävää. Kemissä on käytössä ryhmämuotoisena tukena perhevalmennukset ensimmäistä kertaa vanhemmiksi tuleville ja Lapin ammattikorkeakoulu järjestää perhevalmennukset

verkkovalmennuksena. Lastenneuvola ja varhaiskasvatus jakavat tietoa toisilleen lapsen kehityksestä ja kasvusta tarpeen ja vanhempien suostumuksen mukaan. Kaikki alle 21 -vuotiaat vanhemmat tavataan äitiysneuvolassa Varhain vanhemmaksi -menetelmän mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiskäynnillä.

Perhekeskus mahdollistaa vertaistuen ja vahvistaa yhteisöllisyyttä

Ihmiselle on välttämätöntä kuulua yhteisöön ja tulla hyväksytyksi. Yhteisöllisyys vähentää lapsiperheiden yksinäisyyttä ja lisää keskinäistä solidaarisuutta. Samassa elämäntilanteessa olevien kokemusten jakaminen lisää ymmärrystä, tietoa ja toiveikkuutta sekä mahdollistaa keskinäisen tuen, kuulluksi, ymmärretyksi ja kohdatuksi tulemisen. (THL 2019.)

Perhekeskuksen kohtaamispaikkana toimii Huvikumpu, jonka tiloissa järjestään tilaisuuksia lasten, nuorten ja perheiden yhdessäololle. Tiloissa järjestetään monipuolista vertaisryhmätoimintaa. Tiloihin etsitään jatkuvasti uusia toimijoita järjestämään kohderyhmälle yksittäisiä tai säännöllisiä tapaamisia, jotka voivat olla avoimia tilaisuuksia tai kohdennettua toimintaa suljetuille ryhmille.

Kohtaamispaikkatoiminnassa mahdollistetaan järjestöjen, seurakunnan, kaupungin ja hyvinvointialueen toiminta sekä tiedonjako ja annetaan yksilöille mahdollisuus osallistua vapaaehtoistoimintaan. Kohtaamispaikkatoiminnasta tiedotetaan aktiivisesti ja eri väylissä palveluiden käyttäjille ja toteuttajille. Tiedotuksella taataan esteetön tiedonsaanti ja kaikkien pääsy toimintaan. Tilat ovat myös fyysisesti ja sosiaalisesti esteettömiä. Kohtaamispaikkatoiminnasta tiedotetaan viikkokalenterilla ja kaupungin muista perheiden kohtaamispaikkatoiminnan tapahtumista jaetaan tietoa perhekeskuksen kohtaamispaikassa ja sähköisissä väylissä.

Toimintojen suunnittelussa, järjestämisessä ja seurannassa otetaan mukaan lapset, nuoret ja perheet. Kohtaamispaikkatoiminnasta järjestetään vuosittain keväällä sähköinen kuntalaiskysely ja aktivoidaan palveluiden käyttäjiä liittymään perhekeskusverkostoon. Kohtaamispaikkatoimintaa koordinoi perhekeskuskoordinaattori.

Perhekeskus tarjoaa varhaista hoitoa, tukea ja kuntoutusta

Perhekeskuksessa lapset ja vanhemmat saavat tarpeiden mukaista apua aikaisempaa nopeammin, kohdennetummin ja koordinoitummin. Tämä edellyttää toimivaa monialaista yhteistyötä. (THL 2019.)

Perhekeskuksessa palveluohjaus on nopeaa, joustavaa ja mahdollistaa viiveettömän pääsyn palveluihin sekä ohjautumisen oikealle työntekijälle. Asiakkaiden palvelukokemukset ja palveluiden saatavuus paranevat, kun tukea tarvitsevat tulevat tunnistetuksi ja autetuksi sekä ohjattua oikealle työntekijälle viiveettä. Palveluohjauksessa asiakasta ohjataan pienissä ja isommissakin haasteissa ja vältetään asiakkaan pompottelua palveluista toiseen. Sähköisten palveluiden virtu.fi ja Pyydä apua! -napin kautta palveluihin pääsee helposti ja nopeasti. Varhaisemmalla tuella ja hoidolla vähennetään ongelmien vaikeutumista ja korjaavien palvelujen tarvetta. (THL 2019.)

Tuen tarpeisten tunnistamiseen sekä tukemiseen käytetään moniammatillisia menetelmiä, yksilö- ja ryhmämuotoisia tukitoimia, lomakkeita ja muita tutkimus- sekä arviointimenetelmiä. Verkoston käytössä olevat sekä suunnitteilla olevat mallit ovat kuvattuna alla olevaan liitteeseen (liite 3.).

Perhekeskuksen varhaisen hoidon, tuen ja kuntoutuksen menetelmät	Käytössä	suunnitellaan käyttöönottoa
Äitiysneuvola ja perhesuunnittelu	Audit, Voimavarakaavake, Varhain vanhemmaksi, EPDS	Lapset puheeksi
Lastenneuvola	Voimaperhe, Audit, vauvaperheen arjen voimavarat kaavake	Lapset puheeksi
Opiskelu- ja kouluterveydenhuolto	Audit, Adsume, BDI-21, IPC, CDI, vanhemmuuden roolikartta, fagerströmin testi	
Lääkäripalvelut		
Puheterapia		
Toimintaterapia	Nepsy -valmennus	
Psykologipalvelut	tutkimus- ja arviointimenetelmät	
Muut lasten kuntoutuspalvelut fysioterapia		
Lapsiperheiden kotipalvelu		
Perhetyö	Nepsy -valmennus	ryhmätoiminnot
Perhesosiaalityö	Nepsy-valmennus, vanhemmuussuunnitelma	
Kasvatus- ja perheneuvonta	Vahvuutta vanhemmuuteen, IPC, Jututtamo, Cool kids, vanhemmuus suunnitelma	
Lastensuojelu	Nepsy -valmennus, Teema -havainnointi, verkostokartta, systeminen lastensuojelun malli	
Vammaispalvelut		
Mielenterveyspalvelut	Sateenkaarinuoret vertaiskahvit, Cool kids, IPT, perheterapia	
Päihdepalvelut		
Varhaiskasvatus	Lapset puheeksi, Vasu-, Leops- ja Hojks- keskustelut ja kaavakkeet, vanhempainillat,	
Koulut	KiVa -koulu, vanhempainillat	
Opiskeluhoitopalvelut	ART, IPC	Cool -kids
Nuorisotyö		
Lastenkulttuurikeskus		
Kaupungin kirjasto		
Kemin seurakunta		
Järjestöt		
Yksityiset palveluntuottajat		
Hankkeet		

(Liite 3. perhekeskuksen varhaisen hoidon, tuen ja kuntoutuksen menetelmät)

Perhekeskus auttaa sovinnolliseen eroon ja vanhemmuuden jatkumiseen

Eroauttamisessa turvataan lapsen oikeudet erotilanteessa ja tuetaan vanhemmuutta ja sen jatkumista erotilanteessa ja sen jälkeen. Eroauttamisella ja tukemalla vanhempien hyvinvointia, varmistetaan ettei lapset jää vanhempien kiistelyn väliin. Tavoitteena on, että lasten tärkeät ihmissuhteet ja turvallinen kasvuympäristö säilyvät vanhempien erosta huolimatta. (THL 2019.)

Vanhempia tuetaan sovinnollisessa erossa ja annetaan välineitä yhteistoimintaan neuvolasta, perheneuvolasta sekä lastenvalvojalta. Vanhempia autetaan laatimaan yhdessä THL:n vanhemmuussuunnitelma. Vanhemmat saavat tukea toisista vanhemmista perheiden kohtaamispaikan vertaisryhmissä, kuten Yhden Vanhemman Perheiden vertaiskahveilta tai sähköisistä verkkopalveluista, kuten tuki chateistä tai Virtuportaalin verkko-ohjaus ja neuvonta palvelut. Mikäli matalan kynnyksen palvelut eivät ole riittävät vanhempien tueksi voidaan tarjota muun muassa perhetyötä, lapsiperheiden kotipalvelua ja perheneuvolan palveluita.

Palveluissa varmistetaan, että ammattilaisilla on käytössä tarvittavat materiaalit, menetelmät ja osaaminen. Perhekeskuksen verkostokahveilla lisätään työntekijöiden tietämystä toistensa tarjoamista tukimuodoista.

Kehittämissuositukset(pekesuun/työryhmä):

Avataan, kuvataan ja otetaan käyttöön eroauttamisen prosessi perhekeskuksessa (esim. Kymenlaakson eroauttamisen polkua hyödyntäen) huomioiden olemassa olevat eroneuvonnan palvelut (Turvapoiju Eroneuvoa-ryhmä, perheneuvola Vanhemman neuvo -ryhmä) ja vahvistetaan näitä tarvittaessa. Vakiinnutetaan vanhemmuussuunnitelman laatiminen ja LP- keskustelut/neuvonpito eroperheiden kohtaamisen työkaluiksi.

Perhekeskus ehkäisee lähisuhdeväkivaltaa

Lähisuhdeväkivalta koskettaa kaikkia väkivallan vaikutuspiirissä olevia ja väkivallalle altistumien vaikuttaa vakavasti lapsiin. Varhaisen tunnistamisen ja puuttumisen avulla pystytään vaikuttamaan väkivallan jatkumiseen ja ylisukupolvisen jatkumoon. Perhekeskuksen tehtävänä on lähisuhde- ja perheväkivallan varhainen tunnistaminen, puheeksi ottaminen, ehkäiseminen ja tuen tarpeeseen vastaaminen. Työntekijät koulutetaan tunnistamaan lähisuhdeväkivalta ja puuttumaan siihen. Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa on

käytössä kirjallinen toimintaohje väkivalta ynnä muihin akuutteihin tilanteisiin. (THL 2019.)

Vanhemmille jaetaan tietoa ja tukea lapsen ikävaiheista ja väkivallattomista kasvatustavoista sekä tarvittavaa konkreettista tukea arkeen. Perhekeskuksessa tarjotaan tietoa pari-, perhe- ja vertaisryhmätyöskentelystä sekä tietoa valtakunnallisista avuista lähisuhdeväkivallan uhreille, kuten Rikosuhripäivystyksestä ja keskusteluavuuista kuten Nollalinjasta.

Perhekeskuksen työntekijät tekevät yhteistyötä sosiaalityön, erikoissairaanhoidon, lastensuojelun, muiden erityispalvelujen ja viranomaisten kanssa. Mikäli työntekijällä nousee epäily väkivallasta tai seksuaalisesta hyväksikäytöstä, tulee hänen konsultoida poliisia ja tehdä tarvittaessa rikosilmoitus. Moniammatillisessa yhteistyössä hyödynnetään monialaisia ehkäisevän väkivaltatyön menetelmiä kuten MARAK.

Perhekeskus ottaa huomioon lasten ja perheiden monimuotoisuuden ml. monikulttuurisuuden

Perhekeskuksessa kaikilla lapsilla, perheillä ja raskaana olevilla on oikeus saada yhdenvertaisesti palveluja. Palvelut ovat hyvin saavutettavia ja niihin on esteetön pääsy. Ohjeissa, neuvontamateriaaleissa ja verkkoviestinnässä on saatavilla eri kieliversioita sekä selkokieliä versioita. (THL 2019.)

Perhekeskuksen työntekijät tunnistavat ja ottavat tietoisesti huomioon perheiden moninaisuuden ja monimuotoisuuden sekä erilaiset tarpeet. Perhekeskukseen kehitetään avoin ja hyväksyvä ilmapiiri sekä sukupuolisensitiivinen työote. Perhekeskuksen verkoston jäsenet, kuten kaupungin pakolaistyön edustaja sekä maahanmuuttajien kohtaamispaikan työntekijä nostavat esille asiakkaiden erityistarpeita. Perhekeskuksen kohtaamispaikka osallistuu alueella asuvien maahanmuuttajaperheiden kotoutumistyöhön. Kohtaamispaikassa järjestetään vertaisryhmiä myös kohdennetusti vähemmistöryhmille ja eri elämäntilanteissa oleville, kuten sateenkaarinuorten vertaisryhmätoiminta ja Yhden vanhemman Perheet ry:n järjestämät vertaistukikahvit.

Perhekeskus tukee vanhemmuudessa ja parisuhteessa

Vanhempien toiminta ja suhde lapseen ovat lapsen hyvinvoinnin ja mielenterveyden perusta sekä vanhempien toimiva parisuhde edistää koko perheen hyvinvointia. Perhekeskuksessa tuetaan vanhempana jaksamista ja kiinnitetään huomiota vanhemmuuden voimavaroihin ja perheen tukiverkostoihin. Tukea tarjotaan raskauden ajalta lähtien lapsen eri ikävaiheissa ja muuttuvissa elämäntilanteissa. Vanhemmuuden tuki toteutuu useissa palveluissa, alkaen äitiysneuvolasta odotusaikana tarjottavasta tuesta ja jatkuen lapsen kasvaessa eri palveluissa. Tuessa huomioidaan tasapuolisesti perheiden monimuotoisuus ja kaikki lapsen huoltajat. (THL 2019.)

Perheille tarjottava tuki on monipuolista. Perheille jaetaan perhekeskuksen eri väylissä aktiivisesti tietoa vanhemmuudesta ja lapsuuden eri ikävaiheista sekä vanhemmuutta ja parisuhdetta tukevista palveluista. Varmistetaan perheiden palveluohjaus ja tuen saanti vahvistamalla kohtaamispaikoista saatavaa tietoa, toimivilla sähköisillä palveluilla sekä varmistamalla ammattilaisten ajankohtaisen tieto verkostotapaamisilla. Nostetaan esiin perheiden palvelupolkua ja tuen eri muotoja.

Tarjotaan psykososiaalista vanhemmuuden tukea yksilöille, perheille ja pariskunnille perhekeskuksen palveluissa muun muassa seurakunnan parisuhdetyössä ja perheneuvolassa sekä ryhmämuotoisesti kohtaamispaikkatoiminnassa esimerkiksi perhevalmennuksissa ja vahvuutta vanhemmuuteen ryhmissä. Vahvistetaan parisuhteen tuella vanhempien keskinäistä vuorovaikutusta ja tunneilmaisua sekä kykyä ratkoa ristiriitaitilanteita ennaltaehkäisevästi. Perheille tarjotaan konkreettista tukea arkeen, kuten lapsiperheiden kotipalvelua ja perhetyötä sekä tiedotetaan tukea tarjoavista järjestöistä, kuten Mannerheimin lastensuojeluliiton lastenhoitoavusta.

Tarkistetaan säännöllisesti ammattilaisten käytössä olevat vanhemmuutta tukevat työmenetelmät ja vahvistetaan niiden käyttöä palveluissa. Laajennetaan Lapset puheeksi - työmenetelmän käyttöönottoa eri palveluihin, kuten perhesosiaalityöhön, neuvoloihin sekä aikuisten palveluihin.

10 JOHTAMINEN JA KOORDINOINTI

Kemin perhekeskuksen kehittämistyön alussa muodostettiin ohjausryhmä, joka tuki perhekeskuksen kehitystä. Perhekeskuksen rakenne on luotu ja kehitetty, eikä ohjausryhmälle ole enää tarvetta. Perhekeskuksen verkostokahvit ohjaavat verkoston yhteistä toimintaa. Palveluita kehitettäessä muodostetaan tarvittavia työryhmiä, joiden koollekutsujana perhekeskuskoordinaattori toimii.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja sen konkreettiset tavoitteet ohjaavat perhekeskusverkoston toimintaa, samoin kaupungin laaja hyvinvointisuunnitelma. Hyvinvointisuunnitelmat sisältävät ajantasaisia kuntalaisten hyvinvointitietoja, jotka antavat suuntaa perhekeskustyöskentelylle. Yhdessä sovituista yhteisillä mittareilla seurataan muun muassa ennaltaehkäisevään työhön panostuksen vaikutusta erityispalvelujen käyttöön, tarpeeseen ja kustannuksien pienenemiseen.

Sovitaan näyttöön perustuvien työmenetelmien käyttö eri perhekeskuksen vakansseihin ja vahvistetaan lähiesimiesten sitoutumista menetelmätyöhön, jolla vahvistetaan myös työntekijöiden sitoutumista yhdessä sovittujen menetelmien käyttöön.

Perhekeskuksen toiminta perustuu lapsi ja perhelähtöisyyteen, palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen, oikea-aikaisuuteen ja jatkuvuuteen, ennaltaehkäisevään ja ennakoivaan työotteeseen, laadukkaaseen ja vaikuttavaan toimintaan, monialaisuuteen ja yhdessä tekemiseen, taloudellisuuteen sekä asiakkaan oman aktiivisuuden tukemiseen.

Perhekeskuksen johtamisessa on välttämätöntä olla kokoaikainen perhekeskuskoordinaattori, joka ylläpitää verkoston toimintaa, koordinoi sähköisiä perhekeskuspalveluita sekä kohtaamispaikkatoimintaa. Palveluiden käyttäjiä aktivoidaan liittymään asiakasraatiin ja heiltä kerätään säännöllisesti palautetta palveluiden toteutumisesta. Perhekeskuksen vuosittaista toimintaa ja suunnittelua ohjaa vuosikello.

11 SOPIMUKSET

Elokuusta 2023 lähtien Kemin perhekeskusta kehittää Tulevaisuuden Sote-keskus Lapissa -hankkeen tukema perhekeskuskoordinaattori. Hallinnon siirtyessä syksyllä 2023 Lapin hyvinvointialueelle, on sovittu Kemin kaupungin hyvinvointitoimialan johtajan Kaisa Rauvalan kanssa, että perhekeskuksen kehittämisyhteistyö jatkuu tiiviisti Kemin kaupungin kanssa. Kemin kaupunki tarjoaa ja mahdollistaa samojen tilojen käytön jatkumisen myös tästä edespäin Huvikummussa.

Uusia yhteistyökuvioita sovitaan myös ja ylläpidetään vanhoja sopimuksia. Yhteisiä sopimuksia on hyvä tarkistaa kerran vuodessa, esimerkiksi seurakunnan ja järjestöjen kanssa yhteistyön toiminnan jatkuvuuden kannalta.

12 TALOUS JA RESURSSIT

Kemin perhekeskuksen kohtaamispaikkatoimintaa järjestetään yhdessä verkostotoimijoiden kanssa. Perhekeskuskoordinaattori koordinoi koko toimintaa. Hankkeiden alla toimiessa varat tulevat hankerahoituksen kautta. Hankkeiden loppuessa rahoituksen jatkumista on tärkeää pohtia jatkoa varten, ettei pitkä kehittämistyö valu hukkaan. Elokuusta 2023 lähtien Kemin uusi perhekeskuskoordinaattori on TuSote- hankkeen palkkaama ja Lapin hyvinvointialueen hallinnon alla työskentelevä kehittäjä. Vuoden 2024 jatko on vielä auki.

13 OSAAMINEN

Perhekeskustoiminnan onnistunut toteuttaminen edellyttää johtajien ja toimijoiden osaamisen vahvistamista. Johtajat tarvitsevat tietoa muun muassa yhteensovittavasta johtamisesta. Toimijoiden ammatillista osaamista tulee vahvistaa uusien sisältöjen, työmenetelmien, periaatteiden sekä asiakaskeskeisen yhteistoiminnan osalta. Toimijoiden ja johdon osaamistarpeet tunnistetaan ja tarjotaan tarvittavaa täydennyskoulutusta. Koulutukset, kuten lapset puheeksi -menetelmäkoulutus suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä eri hallintokuntien toimijoiden henkilöstölle.

14 OSALLISUUS

Perhekeskuksen kehittämisessä huomioidaan asiakasosallisuus. Kuntalaisia aktivoidaan liittymään perhekeskuksen asiakasraatiin ja suunnittelemaan perhekeskuksen toimintaa.

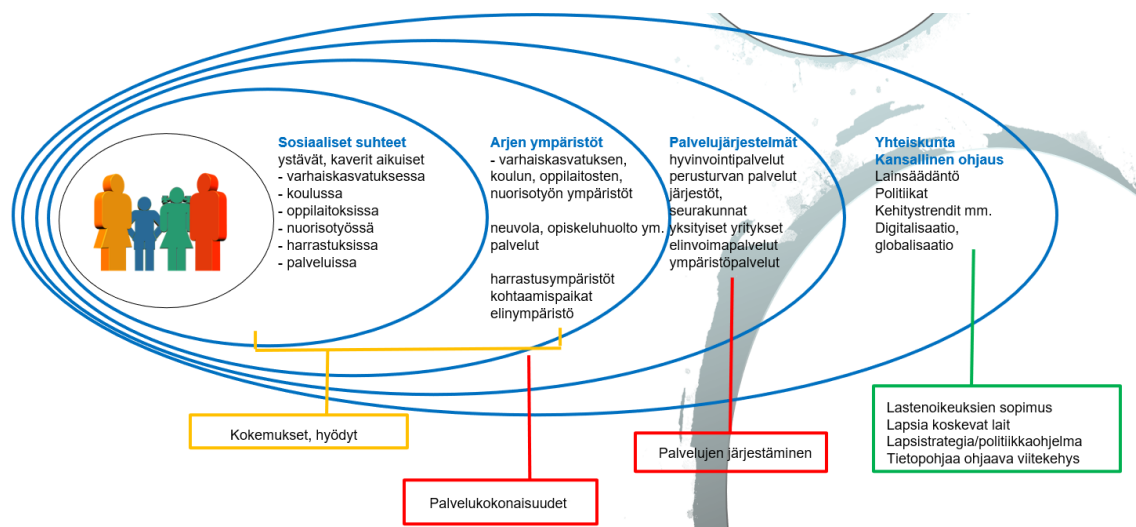
Asiakasosallisuutta vahvistetaan eri tasoilla:

- Osallisuus osana lasten nuorten ja perheiden arkea, kuten osallisuus varhaiskasvatuksessa ja kouluissa, vapaa-ajalla ja tapahtumissa.
- Tieto-osallisuuden lisääminen asiakaskyselyillä.
- Toimintaosallisuuden kehittäminen mahdollisuudella osallistua ja vaikuttaa esimerkiksi käynnistämällä toimintoja perheiden toiveiden pohjalta.
- Palveluosallisuuden kehittäminen yhdenvertaisilla palveluilla ja mahdollisuudella vaikuttaa esimerkiksi palveluiden kehittämiseen.
- Päätösosallisuus, joka antaa mahdollisuuden osallistua palveluihin liittyviin päätöksentekoihin ja toimia palveluissa vertaistuen periaatteella.
- Osallisuuden mahdollistamisen kehittäminen huomioimalla esimerkiksi tarvittavat tarjoilut, lastenhoito, sijainti ja sähköiset palvelut.

15 SEURANTA JA ARVIOINTI

Tieto ohjaa varhaisen tuen tarpeiden ja hyvinvoinnin riskitekijöiden tunnistamisessa ja auttaa palveluiden järjestämisen suunnittelussa sekä perhekeskustoiminnan vaikuttavuuden ja muutosten arvioinnissa. Tietoa saadaan erinäisistä tutkimuksista ja kyselyistä, kuten kouluterveyskyselyt. Tutkimuksista ja kyselyistä saadaan tietoa lasten ja perheiden hyvinvoinnista ja terveydestä, osallisuudesta, elintavoista ja -oloista, kasvuympäristöjen turvallisuudesta, sosiaalisista suhteista, tuen ja avun saamisesta sekä yhdenvertaisuuden toteutumisesta.

Perhekeskustoimintaa ja kehittämistä seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Seurannassa arvioidaan miten perhekeskuksen kokonaisuus ja osa-alueet toimivat asiakkaiden, toimijoiden ja johdon näkökulmasta. Tietoa kerätään keskeisistä palvelukokonaisuuksista ja niihin liittyvistä kustannuksista, jotta palveluiden järjestämisen painopistettä saadaan siirrettyä korjaavista toimenpiteistä ennaltaehkäiseviin. Perheiltä pyydetään palautetta vuosittain perhekeskuksen palveluista ja kohtaamispaikkatoiminnasta.

Kuvio: palveluiden kehittämisen seuranta ja arviointi

16 RISKIT JA RATKAISUT

Perhekeskuskehittämisen merkittävimpinä riskinä voidaan nähdä jatkon epävarmuus. Kehittämistä on tehty hankevaroilla, joka luo epävarmuutta jatkuvuuteen. Kaupungin budjetissa ei ole vuodelle 2023 varattu varoja toiminnan kehittämiselle tai perhekeskuksen kohtaamispaikkatoiminnan tilojen käyttökustannuksiin.

Kehittämistyön jatkuvuus ja perhekeskusten toiminnan juurruttaminen kaupungin perheiden palveluihin on epävarmaa myös alueellisesti Lapissa. Tulevaisuuden sotekeskus Lapissa -hanke on palkannut vuoden 2023 loppuun saakka kymmenen perhekeskuskoordinaattoria eri Lapin kuntiin. TulSoTe Lapissa -hankkeesta on mahdollista saada tukea Vahvax -hankkeen jälkeiseen perhekeskuskoordinaattorin palkkaamiseen vuoden loppuun saakka. Epävarmuus perhekeskustoiminnan jatkumiselle on suuri TulSoTe -hankkeen jälkeen vuodelle 2024. Perhekeskuskoordinaattorin palkkaukselle tulisi saada jatkohanke tai koordinaattorin työ tulisi sisällyttää kunnan tai hyvinvointialueen henkilöstöresursseihin.

Riskinä perhekeskustoiminnalle on myös, ettei vaikuttavien tutkittavien menetelmien käyttö toteudu tai perhekeskuksella haettu toimintakulttuurin muutos ei toteudu. Menetelmien käyttö tulisi kytkeä perhekeskuksen eri toimiin ja virkoihin. Tällä varmistettaisiin, ettei menetelmäosallisuus vähenisi henkilöstömuutoksilla. Menetelmien käyttöön tulee tulla esimiehen tuki. Menetelmien aktiivista käyttöä tulee seurata sekä työntekijöille tulee mahdollistaa riittävä aika menetelmien käyttöön sekä vahvistaa työntekijöiden osaamista koulutuksilla. Työntekijöiden yhteistyötä jatketaan yhteisillä moniammatillisilla työmenetelmillä, kuten yhteisövaikuttavuuden mallilla sekä järjestetään säännöllisiä yhteisiä verkostoitumis- ja kehittämispalavereita, kuten verkostokahveja, näin vähennetään aktiivisesti eri ammattilaisten välisiä kynnyksiä.

17 KÄSIKIRJAN LAATIJAT

Ensimmäinen työryhmä 6/21

- Piia Hulkkonen, rehtori
- Riikka-Maria Huusko, varhaiskasvatuksen opettaja
- Satu Oinas, sosiaalityöntekijä/palveluesimies
- Pia Saukkonen, terveydenhoitaja
- Anne Leppälä-Hast, perhekeskussuunnittelija

Vahvax -hanke 9/21–7/23

- Saara Kaarnalinna, Vahvax -hanke projektipäällikkö
- Elisa Perätalo, Vahvax -hanketyöntekijä & projektipäällikkö
- Johanna Maunu, varhaiskasvatuspäällikkö
- Miia Keränen, vastaava terveydenhoitaja
- Piia Hulkkonen, johtava rehtori
- Heli Hiltula, perheneuvola sosiaalityöntekijä
- Tanja Paaso-Rantala, nuorisosihteeri

LÄHTEET JA LIITTEET

Kemi 2021. Kuntalaiskyselyssä kemiläiset lapsiperheet peräänkuuluttavat panostusta varhaiseen tukeen. Viitattu 1.3.2023
<https://www.kemi.fi/tiedotteet/kuntalaiskyselyssa-kemilaiset-lapsiperheet-peraan-kuuluttavat-panostusta-varhaiseen-tukeen/>

Kemi 2022. Kemiläisten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022–2025. Viitattu 1.3.2023 <https://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2022/05/Kemilaisten-lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma.pdf>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019. Kohti alueellista perhekeskustoimintamallia- Näin sen teemme Viitattu 1.3.2023
<https://thl.fi/documents/605877/4519190/Perhekeskus/bebb0abc-820e-4682-abfb-c053bc793a5f>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022. Palvelukokonaisuus. Viitattu 1.3.2023
<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus/palvelukokonaisuus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022. Perhekeskus. Viitattu 1.3.2023
<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus>

Perheiden palvelupolku 2023

Perheellä on huoli

Etsii tietoa

Saa tukea
avoimista
kohtaamispaikoista

Saa tukea
vertaistukiryhmistä

Saa tukea
verkkosivustoilta

Saa tukea
puhelinsovelluksista

Perheen tilanne kohenee
itsehoidolla tai vertaistuellla

Perhe tarvitsee lisätukea

Saa apua virtu.fi tai
Pyydä apua! -palveluista

Saa apua soittamalla
tai käymällä
palveluohjauksesta

Saa apua soittamalla
tai käynnillä muilta
perhekeskuksen
ammattilaisilta

Saa tarvittavaa apua ja tukea
ammattilaiselta

Perheen tilanne kohenee

Perheiden palvelupolku 2023

Etsii tietoa

- Mainoksista
- sähköisistä perhekeskuksista: kemi.fi ja omaperhe.fi
- perhekeskuksen sosiaalisesta mediasta: @perhekeskuskemissa
- ammattilaiselta
- palveluohjaajalta
- Pyydä apua! tai muista sähköisistä virtu.fi palveluista
- verkkosivustoilta

Saa tukea avoimista kohtaamispaikoista

- Huvikumpu, kohtaamispaikka
- Takitsu, Takajärven nuorisotila
- Siipi, Hepolan nuorisotila
- Puuhapaku, liikkuva nuorisotila
- Lasten kulttuurikeskus
- Seurakunnan lapsi- ja perhetoiminta
- Seurakunnan nuorisotoiminta
- Monikulttuurikeskus Mikseri
- Kirjasto

Saa tukea vertaistukiryhmistä ja matalan kynnyksen palvelusta

- Avoimet perhekahvilat
- Avoin nuorisotyö, nuokut
- Erityslasternomaiset ry, ELO -harraste
- Perhevalmennus
- Vahvuutta vanhemmuuteen
- Tuki- ja sijaisperheiden vertaistukiryhmät
- Yhden Vanhemman Perheet Ry, vertaiskahvit
- Sateenkaarinuoret, vertaisryhmä
- Walk in talk

Saa tukea verkkosivustoilta

- kemi.fi
- lapha.fi
- omaperhe.fi
- omaolo.fi
- mll.fi
- neuvokasperhe.fi
- vaestoliitto.fi
- sekasin.fi
- hyvakysymys.fi
- mielenterveystalo.fi

Saa tukea puhelinosovelluksista

- FamilyLink
- Timetimerit
- Digihelppari
- Medisafe
- Kaksikotia

Perheen tilanne kohenee itsehoidolla tai vertaistuellalla

Perheiden palvelupolku 2023 -kun perhe tarvitsee lisätukea

Saa apua virtu.fi tai Pyydä apua! palveluista

- verkkoneuvonta- ja asiointipalvelut
- huoli- ja lastensuojelulomakkeet
- yhteydenotto psykiatrian ja riippuvuus palveluihin
- nepsy -chat
- järjestöjen neuvonta ja vertaistuki palvelut
- itsehoito ja oma-apu palvelut
- Pyydä apua! -nappi

Saa apua soittamalla tai käymällä palveluohjauksesta

Palveluohjaaja tarjoaa matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa arkisin klo 9-11 ja 12-15

- puhelimitse 050 370 7951
- paikanpäällä Keskuspuistokatu 30
- verkossa virtu.fi

Saa apua soittamalla tai käymällä muilta perhekeskuksen ammattilaisilta

• Varhaiskasvatus	• Oppilashuolto	• Äitiys- ja lastenneuvola
• Koulut	• Perheneuvola	• Ehkäisyneuvola
• Vapaa-aika palvelut	• Perhesosiaalityö, perhetyö	• Kouluterveydenhuolto
• Nuorisotyö	• Lapsiperheiden kotipalvelu	• Suun terveydenhuolto
	• Lastensuojelu	• Psykiatrian poliklinikka

Perheen tilanne kohenee ammattilaisen tuella

Perheiden palvelupolku ammattilaiselle 2023

Ammattilainen on saanut tietoa

Ammattilaisella nousee huoli

Jakaa tietoa perheille

Perhe saa tukea kohtaamispaikoista,
vertaistuesta, verkkosivustoilta tai
puhelinsovelluksista

Perhe tarvitsee lisätukea

Perhe hakeutuu
avun pariin itse

perhe hakee apua
ammattilaisen
kanssa

Perhe ei halua apua

huoli jatkuu

Perhe ottaa
sähköisesti,
puhelimitse tai
käymällä yhteyttä
ammattilaisen
tukeen

Ammattilainen
tekee
tarvittaessa
yhteisö-
vaikuttavuuden
mallin mukaisen
yhteydenoton tai
huoli- ilmoituksen
perheen kanssa

Ammattilainen
konsultoi
tarvittaessa
toista
ammattilaista

Ammattilainen
tekee
lastensuojelu-
ilmoituksen
virtu.fi kautta

Ammattilainen
tekee
kiireellisen
lastensuojelu-
ilmoituksen
soittamalla
sosiaali-
päivystykseen

**Perheen tilanne kartoitetaan ja perheelle tarjotaan
tarvittava tuki perhekeskuksen palveluista**

Perheen tilanne kohenee

Perheiden palvelupolku 2023

Ammattilainen on saanut tietoa

- Verkostokahveilta tai verkostokirjeistä
- Työyhteisöstä, koulutuksista
- Mainoksista
- sähköisistä perhekeskuksista: kemi.fi ja omaperhe.fi
- perhekeskuksen sosiaalisesta mediasta: @perhekeskuskemissa
- konsultoimalla palveluohjaajaa
- verkkosivustoilta

Ammattilaisella nousee huoli

- lapsen tarpeiden laiminlyönti
- lapsen heitteillejätto
- pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö tai epäily (lisäksi konsultoi ensin poliisia)
- puutteet hoidossa tai huolenpidossa
- lapsen huoltajan päihde- tai mielenterveysongelmat, jaksamattomuus, oman hoidon laiminlyöminen
- arjen tukiverkoston puute, jos se vaarantaa lapsen hyvinvoinnin
- lapsen oma päihteidenkäyttö, mielenterveysongelmat, rikoksilla oireilu tai itsetuhoisuus
- vanhemman ja lapsen väliset vakavat vuorovaikutusongelmat
- jatkuva koulunkäynnin laiminlyönti
- lapsen suhteeton vastuu perheen arjesta esimerkiksi vanhemman sairauden vuoksi
- heikko taloudellinen tilanne, joka vaarantaa lapsen huolenpidon tai kehityksen

Ammattilainen jakaa tietoa perheille

Perhe saa tukea kohtaamispaikoista, vertaistuesta, verkkosivustoilta tai puhelinsovelluksista

Perheen tilanne kohenee

Perheiden palvelupolku 2023

Saa tarvittavaa itsehoitoapua ja vertaistukea

Saa tukea avoimista kohtaamispaikoista

- Huvikumpu, kohtaamispaikka
- Takitsu, Takajärven nuorisotila
- Siipi, Hepolan nuorisotila
- Puuhapaku, liikkuva nuorisotila
- Lasten kulttuurikeskus
- Seurakunnan lapsi- ja perhetoiminta
- Seurakunnan nuorisotoiminta
- Monikulttuurikeskus Mikseri
- Kirjasto

Saa tukea vertaistukiryhmistä ja matalan kynnyksen palvelusta

- Avoimet perhekahvilat
- Avoin nuorisotyö, nuokut
- Erityslasternomaiset ry, ELO -harraste
- Perhevalmennus
- Vahvuutta vanhemmuuteen
- Tuki- ja sijaisperheiden vertaistukiryhmät
- Yhden Vanhemman Perheet Ry, vertaiskahvit
- Sateenkaarinuoret, vertaisryhmä
- Walk in talk

Saa tukea verkkosivustoilta

- kemi.fi
- lapha.fi
- omaperhe.fi
- omaolo.fi
- mielenterveystalo.fi
- mll.fi
- neuvokasperhe.fi
- vaestoliitto.fi
- sekasin.fi
- hyväkysymys.fi

Saa tukea puhelinsovelluksista

- FamilyLink
- Timetimerit
- Digihelppari
- Medisafe
- Kaksikotia

Perheen tilanne kohenee

Perheiden palvelupolku 2023

Perhe tarvitsee lisätukea

Perhe hakeutuu avun pariin itse

Saa apua virtu.fi tai Pyydä apua! palveluista

- verkkoneuvonta- ja asiointipalvelut
- huoli- ja lastensuojelulomakkeet
- yhteydenotto psykiatrian ja riippuvuus palveluihin
- nepsy -chat
- järjestöjen neuvonta ja vertaistuki palvelut
- itsehoito ja oma-apu palvelut
- Pyydä apua! -nappi

Saa apua soittamalla tai käymällä palveluohjauksesta

Palveluohjaaja tarjoaa matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa arkisin klo 9-11 ja 12-15

- puhelimitse, p. 050 370 7951
- paikanpäällä, Keskuspuistokatu 30

Saa apua soittamalla tai käymällä muilta perhekeskuksen ammattilaisilta

• Varhaiskasvatus	• Oppilashuolto	• äitiys- ja lastenneuvola
• Koulut	• Perheneuvola	• ehkäisyneuvola
• vapaa-aika palvelut	• Perhesosiaalityö, perhetyö	• kouluterveydenhuolto
• nuorisotyö	• Lapsiperheiden kotipalvelu	• suun terveydenhuolto
	• lastensuojelu	• psykiatrian poliklinikka

Perheen tilanne kartoitetaan ja perheelle tarjotaan tarvittava tuki perhekeskuksen palveluista

Perheen tilanne kohenee

Perheiden palvelupolku 2023

Perhe tarvitsee lisätukea

Perhe hakee apua ammattilaisen kanssa

Ammattilainen tekee yhteisövaikuttavuuden mallin mukaisen yhteydenoton perheen kanssa

Ammattilainen on keskustellut yhteisövaikuttavuuden mallin mukaisesta yhteydenotosta perheen kanssa ja tekee perheen suostumuksella yhteydenoton puhelimitse sosiaalitoimen palveluohjaukseen, arkisin klo 9-11 ja 12-15 p. 050 370 7951

Palveluohjaaja kirjaa yhteydenoton ja koulukuraattori kutsuu koolle palaveriin perheen lisäksi tarvittavan verkoston. Yhteisövaikuttavuuden mallin verkostoon kuuluu ammattilaisia koulukuraattoreista, perhesosiaalityöstä, perheneuvolasta ja kouluterveydenhuollosta.

Ammattilainen tekee huoli-ilmoituksen perheen kanssa

Ammattilainen on keskustellut perheen kanssa ja tekee perheen suostumuksella huoli-ilmoituksen sosiaalitoimeen

sähköisesti: virtu.fi --> Kemi --> Huoli-ilmoitus sosiaalipalveluihin

Puhelimitse: sosiaalitoimen palveluohjaus, arkisin klo 9-11 ja 12-15 p. 050 370 7951

Sosiaalityöntekijä arvioi tuen tarpeen kiireellisyyden ja lapselle laaditaan palvelutarpeen arviointi, jossa kartoitetaan lapsen ja perheen tarvitsema tuki.

Perheen tilanne kartoitetaan ja perheelle tarjotaan tarvittava tuki perhekeskuksen palveluista

Perheen tilanne kohenee

Perheiden palvelupolku 2023

Perhe tarvitsee lisätukea

Perhe ei halua apua ja huoli jatkuu

Konsultoi tarvittaessa toista ammattilaista

- Mikäli ammattilainen ei tiedä tuleeko huoli- tai lastensuojeluilmoitus tehdä, voi sosiaalitoimen palveluohjausta konsultoida kertomatta lapsen henkilöllisyyttä arkisin klo 9-11 ja 12-15 p. 050 370 7951
- Mikäli kyseessä on pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö tai epäily: tulee konsultoida ensin poliisia p. 0295 466 550 / 050 470 6290 ja tehdä tarvittaessa ilmoitus
- Mikäli kyseessä on psyykkinen oireilu voi konsultoida psykiatrian poliklinikan palveluohjaajaa arkisin klo 8-13.30, p. 040 774 3891
- konsultaatiota saa myös muilta perhekeskusverkoston jäseniltä

Tee lastensuojelu- tai huoli-ilmoitus virtu.fi kautta

Kiireetön ilmoitus tehdään ensisijaisesti sähköisesti:
virtu.fi --> Kemi --> lastensuojeluilmoitus

Tee kiireellinen lastensuojeluilmoitus soittamalla sosiaalipäivystykseen

- Kiireelliset, välitöntä puuttumista vaativat ilmoitukset tulee tehdä viipymättä: sosiaalipäivystykseen p. 0400 291 141,
- Häätötilanteessa, virka-ajan ulkopuolella ja mikäli et tiedä lapsen asuinkuntaa 112

Perheen tilanne kartoitetaan ja perheelle tarjotaan tarvittava tuki perhekeskuksen palveluista

Perheen tilanne kohenee